

Wyrok z dnia 9 grudnia 2003 r.

I PK 81/03

Pobieranie renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy nie pozbawia pracownika prawa do wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy (art. 47 k.p.).

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 grudnia 2003 r. sprawy z powództwa Ryszarda K. przeciwko „TU - P.T.” Spółce z o.o. w K. o wynagrodzenie, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 października 2002 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2002 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie zasądził od pozwanej TU - P.T. Spółki z o.o. w K. na rzecz powoda Ryszarda K. kwotę 57.354 zł tytułem wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy od 1 września 1998 r. do 26 listopada 2000 r. Sąd ustalił, że w dniu 6 maja 1998 r. pozwana wypowiedziała powodowi umowę o pracę ze skutkiem na dzień 31 sierpnia 1998 r. Wypowiedzenie to zostało dokonane z naruszeniem prawa, gdyż powód, będąc przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”, korzystał z ochrony przewidzianej w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.), a pozwana nie uzyskała zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej na rozwiązanie umowy. Wyrokiem z dnia 31 marca 2000 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Koszalinie przywrócił powoda do pracy. Po uprawomocnieniu się wyroku w dniu 22 listopada 2000 r. powód zgłosił gotowość do pracy. Pozwana wypłacała powodowi wynagrodzenie przez 5 miesięcy, a następnie stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem. Od 1

stycznia 1998 r. powodowi zostało przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Sąd uznał, że powodowi przysługuje wynagrodzenie za cały okres pozostawania bez pracy na podstawie art. 47 Kodeksu pracy, który to przepis nie przewiduje odliczenia okresu pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Apelacja pozwanej od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z dnia 17 października 2002 r. [...]. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji zastosował prawidłową podstawę prawną - art. 47 k.p. Za bezzasadny uznał zarzut pozwanej, że żądanie wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 8 k.p.). Wynagrodzenie za pracę jest bowiem niezbywalnym prawem pracownika, a wypłata wynagrodzenia należy do podstawowych obowiązków pracodawcy. Zasadę tę należy również stosować do wynagrodzenia wynikającego z art. 47 k.p. Zgodnie z art. 84 k.p., pracownik nie może zrzec się wynagrodzenia ani też przenieść tego prawa na inną osobę. Nie można zatem wskazywać, iż powód, domagając się swego wynagrodzenia, narusza zasady współżycia społecznego nawet wówczas, gdy pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy. Powód miał ustalone prawo do renty, ale posiadał również prawo do wynagrodzenia i z prawa tego nie mógł zrezygnować.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją pozwana i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 47 i art. 8 k.p., wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania ewentualnie o zmianę tego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. W uzasadnieniu kasacji podniosła, że pomimo wykreślenia, w wyniku nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. art. 47 § 2 k.p., aktualna była zasada, że wynagrodzenie za okres pozostawania bez pracy powinno być pomniejszone o okres pobierania świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 maja 1992 r., I PZP 27/92 (PiZS 1992 nr 8, poz. 59), stwierdzając, że jeżeli w czasie pozostawania bez pracy pracownik niezdolny do pracy uzyskał świadczenie rehabilitacyjne, to okres pobierania tego świadczenia odlicza się od okresu, za który pracownikowi przyznaje się wynagrodzenie. Podobną zasadę stosuje się w sytuacji, gdy w tym okresie pracownik był czasowo niezdolny do pracy i nabył uprawnienie do zasiłku chorobowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 1983 r., I PRN

139/82, OSNCP 1983 nr 9, poz. 138 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1998 r. I PKN 443/98, OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 12). Zdaniem pozwanej, istnieją uzasadnione przesłanki do zastosowania odliczeń względem okresu pobierania renty przez analogię do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego, w szczególności w kwestii odprawy pieniężnej, zwłaszcza, że celem tych świadczeń jest zastąpienie wynagrodzenia za pracę w określonych przypadkach. Ponadto, Sądy obu instancji nie wzięły pod uwagę, że orzeczenie na rzecz powoda dochodzonej kwoty doprowadziło do bezpodstawnego wzbogacenia powoda jako pracownika, co stanowi naruszenie przepisu art. 8 k.p. jako działanie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powód bowiem uzyskał z jednej strony wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, z drugiej zaś przez cały ten okres pobierał świadczenie rentowe z ubezpieczenia społecznego, zatem przez okres przeszło dwóch lat otrzymywał niejako podwójne wynagrodzenie. Biorąc pod uwagę wysokość otrzymanego przez powoda miesięcznego wynagrodzenia, należy dojść do przekonania, iż z uwagi na jego znaczną kwotę, przekraczającą ustalone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych limity, powód nie miałby prawa do pobierania w ogóle renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na przekroczenie określonego pułapu. W związku z tym w chwili faktycznego otrzymania wynagrodzenia z powodu przywrócenia do pracy powód naraził się na ewentualność zwrotu pobranych świadczeń rentowych jako nienależnie pobranych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nieuzasadniony jest zarzut błędnej wykładni art. 47 k.p. Przepis ten stanowi, że pracownikowi, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, nie więcej jednak niż za dwa miesiące, a gdy okres wypowiedzenia wynosił 3 miesiące - nie więcej niż za 1 miesiąc. Jeżeli umowę o pracę rozwiązano z pracownikiem, o którym mowa w art. 39 k.p., albo z pracownicą w okresie ciąży lub urlopu macierzyńskiego, wynagrodzenie przysługuje za cały czas pozostawania bez pracy; dotyczy to także przypadku, gdy rozwiązanie umowy o pracę podlega ograniczeniu z mocy przepisu szczególnego. W stosunku do powoda rozwiązanie umowy o pracę podlegało ograniczeniu z mocy art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, powód jest więc uprawniony do wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy. Użycie określenia „wynagrodzenie

za cały czas pozostawania bez pracy” oznacza przyznanie prawa do pełnego wynagrodzenia za taki okres, w którym pracownik miałby prawo do wynagrodzenia, gdyby pozostawał w stosunku pracy. Skreślony na mocy ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.) przepis § 2 stanowiący, że wynagrodzenie zmniejsza się o wynagrodzenie za pracę, które pracownik uzyskał podejmując w tym czasie zatrudnienie w innym zakładzie pracy, był wyjątkiem od tej zasady. Żaden przepis nie wyłącza bowiem prawa do pełnego wynagrodzenia pracownika, który jest jednocześnie zatrudniony u innego pracodawcy. Są natomiast przepisy wyłączające lub ograniczające w określonych sytuacjach prawo do wynagrodzenia pracownika pozostającego w stosunku pracy. Należy do nich przepis art. 92 k.p., który w § 1 przewiduje prawo do 80% wynagrodzenia za 33 dni niezdolności pracownika do pracy z powodu choroby, a w § 4 przewiduje prawo do zasiłku chorobowego za dłuższy niż 33 dni okres niezdolności do pracy. Za ten ostatni okres pracownikowi nie przysługuje wynagrodzenie, które jest zastąpione przez zasiłek chorobowy przyznawany na zasadach określonych w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.). Przepisy art. 12 i 17 tej ustawy wykluczają jednoczesne pobieranie zasiłku chorobowego i wynagrodzenia za pracę. Jeżeli pracownik będąc niezdolny do pracy z powodu choroby nie może świadczyć pracy i występuje o przyznanie zasiłku chorobowego, zasiłek chorobowy zastępuje wynagrodzenie za pracę. Ta sama zasada ma zastosowanie do świadczenia rehabilitacyjnego z mocy art. 22 tej ustawy. Odnosząc tę zasadę do pracownika żądającego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, można przyjąć, że wynagrodzenie nie przysługuje za okres pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego. Gdyby pracownik, z którym rozwiązano umowę o pracę z naruszeniem prawa, pozostawał w stosunku pracy, nie zachowałby prawa do wynagrodzenia w okresie, za który przyznano mu prawo do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego wobec nieświadczenia pracy z powodu czasowej niezdolności do pracy. Jednakże zastąpienie prawa do wynagrodzenia prawem do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego występuje tylko wówczas, gdy pracownik wystąpił o takie świadczenia i w związku z tym nie mógł wykonywać pracy. Natomiast sama niezdolność do pracy z powodu choroby nie pozbawia pracownika prawa do wynagrodzenia, jeżeli pracownik świadczy pracę.

Zasady, że pracownik nie może pobierać jednocześnie wynagrodzenia za pracę i świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego - nie można przenosić na sytuację, w której pracownik nabywa prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub przepisów odrębnych. Żaden przepis powołanej ustawy nie uzależnia przyznania prawa do tych świadczeń od rozwiązania stosunku pracy, prawo to może być przyznane w czasie trwania stosunku pracy. Jedyne ograniczenie przyznania prawa do świadczeń osobie, która spełniła wszystkie warunki, zawarte w art. 100 ust. 2, dotyczy okresów pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego i wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy wypłacanego na podstawie art. 92 § 1 k.p. Prawo do emerytury lub renty powstaje po zaprzestaniu pobierania tych świadczeń. Natomiast, jeżeli prawo do emerytury lub renty zostało przyznane, pracownik pozostający w stosunku pracy jest uprawniony zarówno do wynagrodzenia ze stosunku pracy, jak i do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego. Okres pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy jest okresem, w którym pracownik pozostający w stosunku pracy zachowuje prawo do wynagrodzenia. Wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, o którym mowa w art. 47 k.p. przysługuje więc za okres, w którym pracownik pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Stosowanie analogii do okresów pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego nie ma żadnego uzasadnienia. Nie ma także podstaw do stosowania analogii do okresu, za który wypłacono odprawę pieniężną. W zależności od tytułu prawnego takiej odprawy może ona zastępować w określonych przypadkach wynagrodzenie za pracę. Natomiast wypłacanie renty z tytułu niezdolności do pracy następuje obok wypłacania wynagrodzenia, jeżeli pracownik jest uprawniony jednocześnie do obu świadczeń. W konsekwencji słuszny jest pogląd Sądu Apelacyjnego, że przyznanie pracownikowi w okresie pozostawania bez pracy renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy nie pozbawia go prawa do żądania wynagrodzenia na podstawie art. 47 k.p. za okres pobierania renty.

Nieuzasadniony jest także zarzut niezastosowania art. 8 Kodeksu pracy. Przyznanie powodowi wynagrodzenia za okres pobierania renty nie doprowadziło do jego niesłusznego wzbogacenia, jak to się twierdzi w kasacji. Gdyby powód świadczył pracę otrzymywałby zarówno wynagrodzenie za pracę, jak i rentę z tytułu niezdolno-

ści do pracy w pełnej wysokości. Przewidziane w art. 104 ustawy o emeryturach i rentach zasady zawieszania lub zmniejszania tych świadczeń z uwagi na osiągnięte przychody nie dotyczą powoda, który prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nabył na podstawie art. 18 ust. 1 obowiązującej w dacie przyznania prawa ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.). Zgodnie z art. 25a tej ustawy renta z tytułu niezdolności do pracy spowodowana wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową nie ulega zawieszeniu ani zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1-4 ustawy o emeryturach i rentach. Nie ma też żadnych innych przyczyn pozwalających na uznanie żądania wynagrodzenia za pracę za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, które to prawo, jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny, jest niezbywalnym prawem pracownika.

Z tych względów Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====